

Висновки. Ми вважаємо, що ІКТ – це інструмент для того, щоб ввести майбутнє в школу сьогодні. З точки зору дидактики ІКТ дають змогу:

– зробити навчання більш інтенсивним і, головне, ефективним за рахунок реалізації можливостей мультимедіа-навчальних систем до дієвого і наочного подання навчального матеріалу;

– індивідуалізувати навчання для максимальної кількості дітей з різними стилями навчання та різними можливостями сприйняття, включаючи “тугодумів”, дітей, соціально занедбаних, дітей із спеціальними потребами і дітей, що живуть у віддалених районах;

– створювати сприятливу атмосферу для спілкування, обміну та взаємодії як окремих учнів, так і освітніх систем при збереженні національних і культурних особливостей країни.

Навчальний процес у сучасній школі слід побудувати таким чином, щоб на допомогу учням прийшли новітні технології, засновані на дослідницькій діяльності, в ході якої відбувається пошук рішень і висування та підтвердження гіпотез на основі спостережень, лабораторних експериментів, соціологічних опитувань, вимірювань, дослідження, теоретичної і практичної підготовки майбутнього вчителя. Це потребує залучення студентів до різноманітних видів навчально-виховної діяльності, що передбачає спеціальне дослідження. Подальше дослідження передбачається провести в напрямі вивчення шляхів та проблем упровадження ІКТ в навчально-виховний процес як у початковій, так і в середній школі.

Література

1. Бокучава Т.П. Первые шаги в мире информатики / Т.П. Бокучава, С.Н. Тур // Компьютерные инструменты в образовании. – 1998. – № 2, 3–4, 6.
2. Возрастная и педагогическая психология / [под ред. А.В. Петровского]. – М. : Просвещение, 1973. – С. 66–97.
3. Годфруа Ж. Что такое психология : в 2 т. : пер. с франц. / Ж. Годфруа. – М. : Мир, 1992. – Т. 1. – 496 с.
4. Державна національна програма “Освіта” Україна ХХІ ст. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896. – К., 1994. – 61 с.
5. Запорожец А.В. Избранные психологические труды : в 2 т. / А.В. Запорожец. – М. : Педагогика, 1986. – Т. I : Психическое развитие ребенка. – С. 197.
6. Информатика для средней школы : учебная программа для школ. – Париж : ЮНЕСКО, 1994. – 63 с.
7. Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп’ютеризації сільських шкіл // Комп’ютер в школі та сім’ї. – 2000. – № 3. – С. 3–10.

ЧСН Н.В.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ

В епоху глобальної цивілізації пріоритетним напрямом вищої освіти є реформування змісту освіти в контексті Болонського процесу та тенденцій світових освітніх систем.

Як зазначає академік АН вищої школи України В. Яблонський, “нині розвиток вищої освіти підпорядковується законам ринкової економіки, що вимагає постійного поповнення змісту освіти новітніми матеріалами, запровадження сучасних технологій навчання з високим рівнем інформатизації навчального процесу, розвитку вищої освіти у контексті тенденцій світових освітніх систем” [13].

Професійна підготовка у вищих педагогічних закладах передбачає, зокрема, розвиток готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності.

За загальним визнанням, друга половина і кінець ХХ ст. – це період “глобальних інновацій” у всіх галузях культури, економіки, техніки, суспільного життя, освіти.

Інноваційна педагогічна діяльність пов’язана з відмовою від відомих штамів, стереотипів у освіті. Вона виходить за межі існуючих та чинних нормативів, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності викладача, нові педагогічні технології, які реалізують саме цю діяльність.

Аналіз літератури доводить, що багато праць присвячено різним аспектам інноваційної діяльності. Так, у психологічній науці розроблено ряд концепцій діяльності й методологічних підходів до її вивчення (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, О. Леонтєв, В. Мясіщев, С. Рубінштейн, Г. Суходольський, Б. Теплов, В. Дружинін, В. Зінченко, Б. Ломов, Д. Ошанін, К. Платонов, В. Рубахін, С. Поляков та ін.).

Проблему інноваційної діяльності з погляду теорії та практики упровадження досягнень педагогічної науки й поширення передового педагогічного досвіду розглянуто в працях Ю. Бабанського, А. Бойко, В. Журавльова, В. Кваші, М. Кларина, Н. Конопліної, В. Краєвського, С. Кузьміна, А. Моїсеєва, В. Подимової, О. Попової, М. Поташника, М. Скаткіна, В. Сластьоніна, Я. Турбовського та ін.

Значний внесок в обґрунтування теорії та практики вищого навчання зробили А. Алексюк, С. Архангельський, К. Астахова, Я. Болюбаш, В. Бондар, М. Євнух, С. Смірнов, Г. Шевченко та ін.

Дослідженню проблем загальної педагогічної інноватики велику увагу приділяли В. Взятишев, Є. Вінославська, Г. Жилін, Л. Карамушка, І. Карнілова, А. Лапдун, Ю. М’якотін, В. Нікітаєв, В. Паламарчук, Г. Пирогов, В. Пінчук, М. Поташник, Л. Подимова, С. Поляков, О. Пометун, О. Попова, А. Пригожий, В. Прісняков, В. Сергієвський, А. Сластьонін, А. Чернюк, Б. Чижевський, Н. Юсуфбекова та ін.

Теоретичні і практичні аспекти інноваційних процесів у навчанні розглядали зарубіжні автори: М. Барер, Б. Берштейн, Б. Блум, В. Браун, Д. Гозлінг, В. Макдоналд, Е. Роджерс, Н. Силвер та ін.

Мета статті – розкрити сутність інновацій та інноваційної діяльності, її вплив на галузь освітньої діяльності.

У перекладі з латинської поняття “інновація” (in – в та novus – новий) означає оновлення, новина, змінювання. Воно з’явилося в зарубіжній педагогіці, яка запозичила його з економічних дисциплін, хоча спочатку це поняття вживали в етнографії як уведення елементів однієї культури в іншу. На початку ХХ ст. філософ і економіст Й. Шумпетер поширив його на сферу макроекономіки, де воно закріпилося в значенні нововведення в галузі техніки, технології, організації праці та управління, які ґрунтуються на використанні досягнень науки та передового досвіду, а також на використанні цих нововведень у найрізноманітніших галузях і сферах діяльності [6, с. 21].

Н. Лапін та Б. Сафронов визначає інновацію “як комплексний процес створення, поширення й використання нового практичного досвіду для задоволення людських потреб, що змінюються під впливом закономірного розвитку суспільства, а також пов’язані з даним нововведенням змін у соціальному та матеріальному середовищі” [4, с. 56].

На відміну від них, А. Пригожий та С. Кузьмін розглядають інновацію як “цілеспрямовану зміну, що вносить до середовища упровадження (організацію, суспільство тощо) нові, відносно стабільні елементи” [9, с. 54].

Сутність інновації С. Кузьмін визначає як діяльність, що спрямована на якісні зміни системи, в результаті якої ця система переходить у новий, більш досконалий стан [3, с. 20].

Вважається, що вперше термін “інновація” з’явився в працях науковців-культурологів ще у ХІХ ст. і означав “введення деяких елементів однієї культури в іншу”. А з початку ХХ ст. стали вивчати закономірності технічних нововведень [10, с. 21].

Поняття “інновація” почали використовувати у вітчизняній дидактиці на початку 90-х рр. ХХ ст. Перенесення його у сферу освіти було пов’язане з поширенням поглядів на сучасне суспільство як на постіндустріальне, в якому освіта відіграє одну з провідних ролей.

Інновацію розуміють як соціально-психологічну якість діяльності (В. Антонюк); як процес створення й використання нового досвіду, що пов’язаний із змінами в соціально-освітній сфері (А. Пригожий); як перетворення і зміни в способі діяльності, стилі мислення педагога, створенні цілісної концепції, що лежить в основі загальної системи навчально-виховної роботи (К. Ангеловські, М. Кларін), як фактор стимулювання професійної активності учителів (Т. Браже, С. Вершиловський), як прояв творчості в педагогічній діяльності (В. Кан-Калік).

У своїх дослідженнях Н. Осухова та В. Рахматшаєва [5, с. 25–29] зазначають, що термін “інновація” включає в себе поняття не тільки нового, але й актуального.

За визначенням О. Попової, “інновація – цілеспрямований і керований процес внесення змін в освітню практику шляхом створення, поширення та освоєння новацій”, “інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності” [8, с. 14].

Систематичне вивчення інновацій в освіті почалось наприкінці 50-х рр. ХХ ст. у США та Західній Європі у дослідженнях американських і англійських учених (Дж. Бассет, Д. Гамільтон, Р. Хейвлок та ін.), які насамперед розглядали проблеми управління інноваційними процесами.

На початку 90-х рр. ХХ ст. з’явилися перші дослідження з проблем інноваційної педагогічної діяльності (В. Загвязинський (1990), Н. Юсуфбекова (1991), С. Поляков (1993)), в яких здійснено спробу розробити єдиний категоріальний апарат нового наукового напрямку.

У педагогічній літературі існує декілька підходів до визначення інноваційної діяльності. Так, С. Кузьмін інноваційну діяльність визначає як “діяльність щодо створення й засвоєння певних нововведень, які торкаються всіх сфер їхньої життєдіяльності” [3, с. 15]. Він ототожнює творчу та інноваційну педагогічну діяльність.

В. Загвязинський трактує її як “діяльність усіх категорій педагогів, що дуже тісно пов’язана з розвитком психолого-педагогічних наук, яка несе у шкільну практику нові ідеї, новий зміст і оновлену технологію” [1, с. 6].

За визначенням І. Піскарьової, це “діяльність, що пов’язана з відмовою від відомих штамів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості учня, яка виходить за рамки чинних нормативів, яка є основою особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності учителя і створює нові педагогічні технології, що реалізують цю діяльність” [7, с. 13].

Ми дотримуємося позиції М. Рац та М. Ойзермана, які стверджують, що “інноваційна діяльність не є діяльністю якогось особливого типу (як наукові дослідження або проектування), а являє собою складну, структуру з багатьох різнотипних діяльностей: це конструювання, наука, що його забезпечує, проектування, моніторинг, програмування й прогнозування” [11, с. 16].

Оскільки аспектами інноваційної діяльності є вміння відійти від традицій як стереотипу діяльності, піднятися на новий етап творчої роботи, по-новому подивитися на проблеми буденного, тому інноваційна педагогічна діяльність – це процес створення й освоєння педагогічних інновацій із застосуванням інноваційних форм і методів навчання.

У наш час багатогранно вивчається проблема інноваційної діяльності в освітній практиці. С. Кузьмін розглядає проблему інноваційної діяльності через творчість, тобто творчий аспект. Інноваційна діяльність обов’язково повинна мати творчий характер, без нього не може бути нововведень, саме “творчість є рушієм інновацій” [3, с. 24].

У Словнику з педагогіки подано таке визначення: “Інновація педагогічна (нововведення) – цілеспрямована зміна, що вносить в освітнє середовище нові стабільні елементи (новітності), які вміщують у собі новітність та покращують характеристики окремих частин, компонентів і самої системи освіти як цілого” [2, с. 102].

Поряд із поняттям “інновації”, “педагогічні інновації” використовують термін “інноваційне навчання”, тобто навчання, спрямоване на розвиток здатності учнів або студентів до спільної діяльності в нових, можливо, безпрецедентних ситуаціях.

В концепції інноваційного навчання студентів, яка розроблена В. Сластьоніним та Л. Подимовою, як основні функції названо такі:

- усвідомлений аналіз професійної діяльності на основі мотивів і диспозицій;
- проблематизація та конфліктизація дійсності – бачення в ній колізій та невідповідностей, які безпосередньо не сприймаються;
- критичне ставлення до нормативів;
- рефлексія та побудова системи змістів (змістотворчість);
- відкритість до середовища і професійних нововведень зокрема;
- творчо перетворювальне ставлення до світу, вихід за межі нормативної заданості;
- потяг до самореалізації, до втілення у професійній діяльності власних намірів і способу життя;
- суб’єктування елементів змісту в особисто-суттєвий зміст, тобто наділення особистісним змістом [12, с. 150].

Ми згодні з думкою В. Сластьоніна та Л. Подимової, що особистісний сенс студент може знайти лише сам на основі своєрідного дослідження ситуації, її зв’язків з потребами. “Особистісне дослідження ситуації виступає одночасно і як вищий прояв пізнавальної функції інтелекту, оскільки у момент особистісної рефлексії відбувається більш повне відображення зв’язків і відношень з оточуючим середовищем” [12, с.150].

Висновки. Для того, щоб молодий учитель – випускник педагогічного ВНЗ – міг реалізувати інноваційну педагогічну діяльність, у процесі навчання він сам мусить пройти через усі етапи цієї діяльності.

Тому й виникає потреба у створенні дидактичних умов професійної підготовки студентів педагогічних ВНЗ як суб'єктів інноваційної діяльності.

Проте у педагогічній науці не розроблено проблему інноваційних форм і методів навчання як у загальноосвітніх, так і у вищих навчальних закладах. Вона і досі залишається відкритою.

Література

1. Загвязинский В.И. Инновационные процессы в образовании и педагогическая наука / В.И. Загвязинский // Инновационные процессы в образовании. – Тюмень, 1990. – С. 5–14.
2. Коджаспирова Г.М. Словар по педагогике (междисциплинарный) / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М. : ИКЦ “МарТ” ; Ростов н/Д : МарТ, 2005. – 448 с.
3. Кузьмин С.В. Инновационная деятельность педагогического коллектива как фактор его развития : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / С.В. Кузьмин. – Ярославль, 2003.
4. Лапин Н.И. Человеческий фактор в нововведениях / Н.И. Лапин, Б.В. Сафронов // Психологический журнал. – 1985. – № 4.
5. Осухова Н.Г. Проблемы функционирования педагогических инноваций / Н.Г. Осухова, В.А. Рахматшаева // Инновационные процессы в образовании. – Тюмень, 1990. – С. 25–29.
6. Пинский А. О культурно-образовательных инициативах и инновационных школах / А. Пинский // Мир образования. – 1997. – № 3. – С. 21.
7. Пискарева И.Е. Формирование готовности будущих учителей к инновационной деятельности : автореф. дис. ... канд. пед. наук / И.Е. Пискарева. – Ярославль, 2000. – 23 с.
8. Попова О.В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ ст. / О.В. Попова ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х. : ОВС, 2001. – 256 с.
9. Пригожий А.И. Нововведения: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики) / А.И. Пригожий. – М. : Политиздат, 1989. – 271 с.
10. Пригожий А.И. Нововведения: стимулы и препятствия (Социальные проблемы инноватики) / А.И. Пригожий. – М. : Новая школа, 1997. – 352 с.
11. Рац М.В. Размышления об инновациях / М.В. Рац, М.Т. Ойзерман // Вопросы методологии. – 1991. – № 1. – С. 8–19.
12. Слостенин В.А. Педагогика: Инновационная деятельность / В.А. Слостенин, Л.С. Подымова. – М. : Издательство Магистр, 1997. – 308 с.
13. Яблонський В. Щодо концепції реформування вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / В. Яблонський. – Режим доступу: <http://www.anvsu.org.ua/index.files/ArticlesJablonskiy1.htm>.

ЧОРНА С.С.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Радикальні зміни в українському суспільстві створюють передумови для визначення загальної стратегії сучасної системи вищої освіти, яка вимагає підготовки фахівців-професіоналів, що поєднують у собі глибокі гуманістичні переконання, фундаментальні теоретичні знання й ретельну практичну підготовку. Стратегічні напрями розвитку вищої освіти визначено Конституцією України, Законами України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті, а також зумовлено концептуальними засадами розвитку педагогічної освіти України, її інтеграції в європейський освітній простір.

Основною метою державної політики в галузі вищої освіти є створення умов для розвитку висококультурної особистості та творчої самореалізації кожного